

BREUS NOTICIAS

SOBRE

HOSTALRICH, BREDÀ Y ARBUCIAS. ⁽¹⁾

Mos benvolguts companys:

Jo prou voldria, en compliment d' un interessant acort prè per vosaltres, y seguint la ja imposada costum, donarvos noticias curiosas y, mes que curiosas, importants, referents als punts que mitjansant Déu, aneu à recórrer los dias 2 y 3 del corrent.

Mas ocupacions en primer lloch, y després lo no haver pogut admirar d' aprop ni la bellas impressions que han d' esservos tant agradables y que à doll hi presenta la natura, ni los monuments arqueològichs qu' allí s' aixecan, oferint detalls preciosos y conjunts de grandiositat, m' impedeixen cumplir avuy mon comés ab la extensió que fora de desitjar.

(1) Treball llegit en sessió del 1.er de Febrer 1878.

Per primera vegada, desde que, fentme mes favor del que mereixo, vareu honrarme ab aquesta Presidencia, faltaré á una excursió que m' hauria sigut molt grata; empero m' es de tot punt impossible acompanyarvos. Ja sé jo, no obstant, que ma falta será suplerta per los qu' entussiasmats esperan poder provar á llurs companys lo vigor de las ideas que 'ls mouhen á treballar en profit de la Associació.

Dels llocs que aneu á visitar sols coneix, y encare com á impresió no mes, Breda y Hostalrich. Recordo lo bon efecte que 'm produhí, sobre tot, la vista general d' Hostalrich, altament simpática pera qui sent inflammat son cor per l' amor á la terra catalana. Era un dia de la tardor; groguejant las fullas dels arbres que s' estenen afilerats á las voras del riu Tordera, se reflectavan en las ayguas, que corrian mansas y tranquilas. En segon terme la vila, rodejada de murs, en alguns dels quals deixa entreveure l' ennegrit color de la pedra sa respectable anti-guetat, y mes enllá, en lo cim de la montanya que li serveix de basament, la espayosa fortalesa, produheixen un bell cop de vista. Casi vos diré que la primera volta que vaig passar per aquell lloch, desitjava que lo carril hagués parat sa marxa.

Ja que no puch donarvos mes noticias que las históricas, pèrmeteume que vos ne fassia avinentas algunas de las mes notables que han arribat á mon coneixement.

Una de las primeras voltas que la historia de Catalunya menta lo nom d' Hostalrich, es parlant de la lluyta sostinguda contra los francesos per lo rey En Pere (lo Gran). En 1285, en lo mes d' Agost, despres d' haver lo monarca anat á Montserrat pera demanar la protecció de la Patro-

na de la terra, s'encaminà cap a Hostalrich, hont sostenian ja la honra de la patria, ofesa per sos enemichs, alguns varons catalans de las nobles families d' Urgell, Ampurias, Moncada, Pallás, Anglesola, Cervera, Puigvert y Cervelló. D' aquella fortalesa eixí, ja comandat per lo rey En Pere, l' exércit que havia de mostrar quant valian y podian las gloriosas senyeras que 'l guiavan.

Quan la famosa guerra sostinguda contra En Joan II, a Hostalrich va refugiar-se lo comte de Pallás, perseguit per l' exércit francès, en 1462.

Lo dia 19 de Juliol de 1694, las tropas de Luis XIV s' apoderaren del castell d' Hostalrich, després d' una débil resistencia. Pera defensar a nostra terra contra las pretensions del rey de Fransa, arribà a Catalunya. a primers d' Agost de 1695, un cos de tropas austriacas é irlandesas, comandadas per lo príncep Darmstad, y comprenent los francesos quant los hi costaria sostenir-se, determinaren abandonar un bon nombre de las plassas fortas que ocupavan, arruinant abans los murs y las fortificacions. Sort tant trista arribà a Hostalrich, y aquellas pedras, segelladas ab la sang de mártirs defensors d' ideas nobles, desapareixian baix l' impuls del odi d' un enemich implacable.

En lo segon període de la memorable guerra de successió, desde 1706 a 1713, los habitants d' Hostalrich secundaren lo patriòtic moviment de Catalunya; mes a 19 d' Agost de 1713 caigué la plassa y castell (já reedificat) en poder dels soldats de Felip V.

En época no tan llunyana, dins d' aquest meteix si-gle, una defensa heróica acreditá lo valor dels hostalri-quesos.

Me refereixo a la guerra de la Independencia. En 1810

los honrats y entussiasistas patriotas veyan estrellarse llurs esforços contra lo poder de Napoleon y fou nou contra-temps la decisió feta per lo mariscal Augereau, d' unir son exércit ab lo que operava per la part del Aragó y Valencia, assegurant abans la vía de Fransa. Hostalrich se resistia valentament desde 'l principi de la lluyta y quan las tropas del mariscal francés hi passáren á establir lo seti, la defensa del vehinat y de la guarnició del castell fou heróica. Despres de llarch temps de privacions, s' acordá abandonar la plassa lo 12 de Maig de 1810, obrintse pas los sitiats per mitj dels sitiadors y arrivant encara bon nombre de defensors al quartel del general Odonell.

Bosquejats ja 'ls fets mes culminants de la historia d' Hostalrich, permeteume que respecte als recorts monumentals d' ella, que 's conservan dins la vila, vos ne diga quatre mots. A la entrada s' alsa una torra circular molt alta y als costats de la meteixa se conservan trossos de muralla que reflectan sa antigó y de distancia en distancia, entre las runas, se destacan torras de diversas formas y alsada.

A Breda, trobareu encara lo recort del antich monastir de benets, fundat per los comtes de Cabrera Geralt y Ermesendis, y dich lo recort, porque crech que 'l célebre *casal*, tan admirat per los aymadors del art monumental, ha desaparecut en gran part. Lo campanar y lo claustre eran del segle XI, la fatxada y l' interior del temple pertanyen á la primitiva época del goticisme.

Desde lo carrer major de Breda se descubreix, segons m' indicá un de mos amichs, la vista del castell de Montsoriu, que conserva, ab tot y sas runas, un aspecte misteriós de poder y de grandiositat artística.

De Arbucias res puch dirvos per lo que respecta á datos històrichs. La impressió pintoresca d' aquell Hoch diuhen que es magnífica.

Vos desitjo, mos benvolguts companys, los que concórreguen á la expedició, que pogau fer bon arreplech de notícias importants pera nostre objecte.

JOSEPH FITER É INGLÉS.